Programul Phare - un criteriu semnificativ în procesul de integrare europeană a țărilor foste comuniste

Note asupra „Raportului anual Phare 1994" elaborat de Comisia Europeană, Bruxelles 20.07.1995

Raportul, al cărui preambul conține o declarație a Comisiei Europene semnată de Sir Leon Brittan (vicepreședinte) și dl. Hans van den Broek (membru), stabilește faptul că anul 1994 a reprezentat un punct de cotitură în relațiile dintre Uniunea Europeană, Programul Phare și partenerii săi din Europa Centrală și de Est. Esența acestui fapt este concretizată de stabilirea unui obiectiv comun, pentru prima dată după 1989, obiectiv legat de hotărârea adoptată la Copenhaga în iunie 1993 referitoare la admiterea de noi membri în Uniunea Europeană. Consiliul Europei a stabilit atunci că țările care doresc să devină membre în Uniune trebuie să-și asume obligațiile de participare în prealabil, prin satisfacerea condițiilor politice și economice impuse. Programul Phare a primit deci rolul de a susține partenerii săi începând cu anul 1994, de a satisface pas cu pas cerințele menționate în vederea integrării.

Confirmarea acestui rol, de pe acum central, s-a realizat, la sfârșitul anului la Essen, prin adoptarea de către Consiliului Europei a unei strategii de aderare, aceasta reafirmând rolul Programului Phare în sensul menționat și accentuând modificările semnificative pe care implementarea sa le va impune.

„În termeni practici, Phare va dedica o proporție mai mare din fondurile sale pentru cofinanțarea proiectelor de dezvoltare de infrastructură, cu o limită în bugetul anual de cheltuieli, mărită de la 15% la 25%. Infrastructura va primi o finanțare semnificativă și prin programele pentru înființare/modernizare a punctelor de trecere a frontierei, transport și mediu înconjurător. Phare va introduce de asemenea, măsuri pentru promovarea cooperării între țările partener și va pune un accent deosebit pe susținătorii investițiilor".

Raportul evidențiază în continuare caracteristicile noului rol al Phare, acela de consolidare și integrare, detaliând implicațiile acestora pentru fiecare program în parte.

Un capital interesant pentru noi este cel privind România. Fondurile alocate țării noastre de Programul Phare însumează un total de 100 milioane ECU (aprox. 130 milioane dolari). Acestea au fost distribuite astfel:

- educație, sănătate, pregătire și cercetare... 37%
- dezvoltarea sectorului privat și susținere... 23,4%
- infrastructură... 25%
- reformă administrativă și instituții publice... 9,6%
- altele... 5%

Este reliefat obstacolul serios pe care efectele culturii izolaționiste și structura economică dezechilibrată din vechiul regim l-au ridicat în calea reformei din România, raportul indicând țara noastră ca unul dintre cele mai grele cazuri în acest sens dintre toate țările post-comuniste.

Cu toate că, în termeni generali, raportul evidențiază derularea programului în România, totuși concluziile sale sunt critice. Astfel, referindu-se la anul 1994, în raport se arată:

"De asemenea, acest an arată prima discontinuitate (în sens de ne-extindere) a programului PHARE. Este vorba de un program desfășurat cu Ministerul Sănătății, care a fost considerabil întârziat datorită neînțelegerilor apărute în anumite arii politice, în Memorandumul Financiar semnat inițial de PHARE și guvern. Acest exemplu nu este tipic pentru relațiile dintre PHARE și guvernul român, dar este important ca prim exemplu tangibil de împotrivire din partea PHARE de a aloca fonduri pentru programe neperformante."

Noi am putea adăuga mai mult, că un astfel de exemplu, împreună cu alte posibile situații în care partea română nu a reușit să detalieze programe naționale concrete, integrate în programele inițiate prin PHARE reprezintă cauza pentru care fondurile alocate României au scăzut de la 148 milioane ECU în 1992 la 100 milioane ECU în 1994.

Un alt aspect nemulțumitor este faptul că România nu este inclusă în ceea ce s-ar putea numi programele "trans-frontiere". Acestea au fost inițiate de Parlamentul European și au ca obiective "dezvoltarea de rețele și de alte forme de cooperare între regiunile de graniță cu frontieră comună din statele partenere și cele din Comunitatea Europeană". Principalele domenii avute în vedere sunt "transporturile, serviciile, mediul înconjurător, dezvoltarea economică și resursele umane". România rămâne frustrată de participarea la aceste programe în baza motivului că nu are frontieră comună cu nici un stat membru actualmente al Comunității Europene. Este o discriminare ale cărei efecte nu le putem accepta și ar trebui amplificate eforturile pentru găsirea de soluții rapide de redefinire a poziției țării noastre în programele menționate.

Este important să solicităm includerea României în acest tip de programe, iar analizarea Raportului PHARE pe 1994 ne conduce la concluzia că doar o activitate mult mai susținută și mai responsabilă ar putea îmbunătăți derularea acestui program în România. Mai mult, se poate observa că obișnuitele declarații de adeziune la cauza europeană și de integrare imediată nu sunt suficiente pentru îndeplinirea pașilor practici în vederea realizării acestui deziderat.

Viorel GROSU

Constatări amare!

Deschizând raportul Băncii Naționale a României pe anul 1994 la pagina 20, aflăm că rata inflației (indicatorul diagnostic al sănătății economiei naționale) prezintă la sfârșitul anului 1994 penultima valoare din Europa Centrală și de Est, respectiv 136,8%. La aceeași dată, mărimea aceluiași indicator era în Cehia de 10%, în Slovacia 13,4%, în Ungaria 18,8%, în Slovenia 19,8%, în Polonia 32,2%, în Bulgaria 95,1%, în Federația Rusă 309,1%.

Folosind aceeași sursă bibliografică, aflăm din pagina 13 că "Ponderea sectorului privat al economiei românești este în prezent (n.n. 19 septembrie 1995, data redactării raportului) între cele mai scăzute din întregul grup al țărilor aflate în tranziție".

Din paginile revistei „Business Central Europene", aflăm că salariile medii în luna iunie 1995 plasau România, cu 104,8 dolari americani/salariat, pe ultimul loc în grupul țărilor din Europa Centrală și de Est. La aceeași dată, mărimea salariului mediu pe economie era de 613 dolari în Slavonia, 363 dolari în Croația, 329 dolari în Cehia, 322,5 dolari în Ungaria, 317 dolari în Polonia, 252 dolari în Slovacia, 222 dolari în Estonia, 187 dolari în Letonia, 128 dolari în Lituania, 118 dolari în Bulgaria, 105 dolari în Rusia.

Nevoi acute!...

Restructurare economică, reprivatizare, inițiativă particulară, concurență, reducerea șomajului, creșterea productivității, calității, eficienței, producției și exportului, burse de mărfuri și valori, reducerea dobânzilor, inflației și datoriilor publice și externe, creșterea produsului intern brut și net, creștere economică...

N.P.

O PROPUNERE

Aplicând principiile pragmatice cuprinse în programul de guvernare al guvernului Văcăroiu, Legea 55/1995, impusă de majoritatea guvernamentală, transpune în viață ecuația „omul = cuponul", oferind fiecărui cetățean major al României un cupon pentru a putea fi transformat în acțiuni (40 bucăți în valoare nominală de 25.000 lei) la una din cele circa 4.000 societăți comerciale cuprinse în listele aferente acestei legi.

Acestei modalități de a aborda privatizarea în România i se pot reproșa cel puțin două lucruri și anume:

1. Nu se ține seama de necesitatea acordării de despăgubiri drepte, garantate juridic și autentice economic, tuturor cetățenilor români și urmașilor acestora, care au fost victimele naționalizărilor și exproprierilor în perioada 1945-1950.

2. Acțiunea de privatizare prin cupoane, așa cum este ea concepută prin legea 55/1995, nu are un caracter echitabil, întrucât cetățenii României, care într-o formă sau alta au depus eforturi în cei 40 ani de industrializare forțată, nu beneficiază decât parțial de efortul muncii lor, cei în vârstă, cu vechime mare în muncă fiind puși pe picior de egalitate cu tineri de 18 ani, proaspăt intrați în activitatea profesională.

Ținând seama de cele de mai sus, se fac următoarele propuneri:

1. Se apreciază că volumul naționalizărilor și exproprierilor din perioada 1945-1950, care au afectat cetățenii români cu proprietăți în domeniul industriei, băncilor, asigurărilor, transporturilor și altor valori imobiliare reprezintă circa 50 miliarde lei în valută 1938. Pornind de la următoarele elemente de calcul minime:

1 dolar 1938 = 138,45 lei 1938
1 dolar 1938 = 5 dolari 1995
1 dolar 1995 = 2.200 lei 1995

rezultă că recalculat în 1995, acest patrimoniu reprezintă:

(50 miliarde : 138,45) x 5 x 2.200 = 3.978 = circa 4.000 miliarde lei.

Propunere: să se instituie un fond de 4 milioane cupoane, în valoare nominativă de 1 milion lei fiecare, din patrimoniul rămas în continuare în proprietatea FPS, din care să se acorde proprietarilor de bunuri naționalizate sau expropriate, în baza unor dovezi juridice autentice care să demonstreze aceste proprietăți și să permită reevaluarea lor; aceste cupoane, vor

Acționarii și contractul de locațiune cu agricultura de stat

Contractul de Locațiune, similar cu cel de arendare, este un act de închiriere prin care locatorul sau deținătorul legal cedează celeilalte părți - locatar sau arendaș - dreptul de exploatare a bunurilor înscrise în el, pe o perioadă determinată în timp, în schimbul unei chirii denumită arendă.

Acționarii din agricultură își au originea în Legea fondului funciar nr. 18/1991, care în art. 36 scrie - aliniatul 1 - Persoanele ale căror terenuri agricole au fost trecute în proprietate de stat ca efect al unor legi speciale, altele decât cele de expropriere, și care se află în administrarea unităților agricole de stat, devin la cerere acționari la societățile comerciale înființate în baza Legii 15/1990 din actualele unități agricole de stat. De aceleași prevederi beneficiază și moștenitorii acestor persoane.

Aliniatul 3 - numărul de acțiuni primite va fi proporțional cu suprafața de teren în echivalent arabil trecută în patrimoniul statului, fără a putea depăși însă valoarea a 10 ha de familie în echivalent arabil.

Locatorii apar în relațiile cu agricultura de stat odată cu Legea arendării nr. 16/1994 care în art. 25 scrie:

- al. 1 - Persoanele fizice, cărora le-a fost stabilită calitatea de acționar în baza prevederilor art. 36 din Legea nr. 18/1991, pot opta până la data de 1 octombrie 1995 pentru calitatea de locator, în condițiile legii.

- al. 2 - Societățile comerciale agricole vor încunoștiința în scris, până la data de 1 septembrie 1995, pe acționarii care nu și-au manifestat opțiunea în sensul prevederilor al. 1 despre termenul limită pentru comunicarea opțiunii.

- al. 3 - Contractul de locațiune se încheie, pentru o perioadă minimă de arendare prevăzută la art. 7 al. 2 în societatea comercială care deține terenul în cauză și persoana fizică care a optat pentru calitatea de locator, începând cu primul an agricol ulterior înregistrării opțiunii scrise.

- al. 4 - Până la expirarea perioadei prevăzute la art. 7 al. 2, comisia județeană va emite titlul de proprietate asupra terenului în echivalent arabil și va pune în posesie persoanele îndreptățite, în sole compacte, situate în limita perimetrului actual, stabilite pe ferme și localități.

- al. 5 - După expirarea perioadei minime de arendare prevăzută la art. 7 al. 2, persoanele îndreptățite potrivit al. 1 pot exploata terenurile în mod liber, în calitate de proprietar.

Ce mai trebuie să știe locatorul la încheierea contractului de locațiune

I. Extras din Legea Arendării nr. 16/1994

Art. 6 - al. 1 - Contractul de arendare se întocmește în scris, câte un exemplar pentru fiecare parte și un exemplar care se depune la consiliul local în a cărui rază teritorială este situat bunul arendat.

- al. 3 - Sunt valabile și opozabile numai contractele de arendare încheiate în scris și înregistrate la consiliul local, în condițiile prezentei legi.

Art. 7 al. 1 - Durata arendării trebuie să prevadă data la care începe și data la care încetează conform contractului.

- al. 2 - Durata arendării nu poate fi mai mică de 5 ani.

Art. 10 - Impozitele și taxele datorate, potrivit legii, pentru bunurile agricole arendate sunt în sarcina proprietarului, uzufructuarului sau deținătorului legal.

Art. 11 - al. 1 - Arendașul este considerat agricultor, impozitele datorate de el pe veniturile realizate din exploatarea bunurilor agricole arendate se plătesc potrivit dispozițiilor legale.

- al. 2 - Arendașul în calitate de producător, beneficiază de facilitățile de creditare și impozitare prevăzute de actele normative în vigoare.

Art. 13 - Plata arendei se face în natură, în bani sau în natură și în bani potrivit înțelegerii părților contractante și se execută la termenele și locul stabilit în contract.

Art. 15 - al. 1 - Arenda în natură se stabilește într-o cantitate determinată de produse agricole, cuprinse între un minim și un maxim de producție.

- al. 2 - produsele prin care se plătește arenda se stabilesc de părți în funcție de specificul activității agricole și de zona respectivă.

Art. 16. - Arenda în lei va consta din echivalentul în lei al produselor stabilite conform prevederilor art. 15 din prezenta lege și se va plăti la termenele stabilite și la prețurile practicate pe piața locală la data plății.

Art. 24 - al. 1 - Contractele de arendare încheiate cu încălcarea prevederilor prezentei legi sunt nule sau anulabile.

- al. 3 - Litigiile sunt de competența instanțelor judecătorești sau pot fi soluționate cu acordul părților și prin arbitraj.

- al. 4 - Părțile contractante au la dispoziție toate mijloacele juridice pentru apărarea drepturilor și intereselor lor legitime contractuale în legătură cu bunurile arendate.

II. Extras din Ordinul nr. 26/1994 M.A.A. privind normele metodologice orientative de calcul al arendei

Art. 2 - Potențialul de producție al terenului este dat de clasa de producție a acestuia.

Art. 3 - În cazul arendașilor - regii autonome, institute și stațiuni de cercetare și producție agricolă și societăți comerciale cu capital de stat sau majoritar de stat - nivelul minim și maxim al arendei, precum și modalitățile de plată se aprobă, după cum urmează:

- la regiile autonome și la institutele și stațiunile de cercetare și producție agricolă de către consiliile de administrație.

- la societățile comerciale de către adunarea generală a acționarilor la propunerea consiliului de administrație

Art. 4 - Potențialul de producție a terenurilor se clasifică în funcție de sol, relief, climă, apa freatică, pe baza notelor de bonitare naturală pentru arabil în următoarele 5 clase de calitate.

Clasa I 81-100 de puncte - terenuri foarte fertile... Clasa II 61-80 puncte - terenuri cu soluri fertile... Clasa III 41-60 puncte - terenuri cu soluri mijlocii fertile... Clasa IV 21-40 puncte - terenuri cu soluri slab fertile... Clasa V 1 - 20 puncte - terenuri cu soluri foarte slab fertile, improprii pentru folosința arabilă.

Art. 8 - al. 1 - În funcție de elementele de stabilire a arendei prevăzute la art. 1 părțile contractante stabilesc producția potențială minimă și maximă exprimată convențional în grâu, considerat produs de referință.

- al. 2 - Valoarea unui punct de bonitare poate fi socotită ca egală cu 40 kg de grâu.

- al. 3 - Aceste limite orientative pot constitui baza pentru stabilirea prețului arendei, prin înțelegere între părți.

Art. 9 - În cazul în care, conform contractului, arenda se va stabili în alte produse decât grâu, părțile contractante pot folosi coeficienți de reconvertibilitate prevăzuți în anexa 2, pentru stabilirea cantităților la produsele respective.

Art. 21 - În vederea încheierii contractelor de locațiune, prevăzute la art. 25 din Legea arendării nr. 16/1994, consiliul de administrație al societății comerciale va întocmi următoarele lucrări pe care le va supune spre aprobare adunării generale și anume:

a. Transformarea în echivalent arabil a întregii suprafețe agricole pe care o deține...

b. Stabilirea producției medii la hectar pe întrega suprafață în echivalent arabil, potențiala minimă și maximă exprimată în convențional grâu.

c. Transformarea producției medii la hectar în alte produse agricole pe care societatea le poate oferi ca preț al locațiunii - arendei în natură.

Art. 22. La încheierea contractelor de locațiune, prețul locațiunii va fi stabilit prin convenția părților similar cu arenda.

III. Extras din Legea nr. 34/1994 privind impozitul pe venitul agricol

Art. 3 - al. 1 - Impunerea se stabilește de către organele fiscale la locul unde contribuabilii sunt înscriși în documentele de evidență financiară...

Art. 13. - al. 2 - Impozitul pe venitul agricol se reduce cu 50% în cazul contribuabililor invalizi de gradul I sau II, pentru persoanele handicapate asimilabile gradului I sau II de invaliditate și persoanelor fizice în vârstă de peste 60 de ani.

- al. 3 - Se scutesc de plata impozitului pe venitul agricol veteranii de război, văduvele de război nerecăsătorite ale veteranilor de război.

Față de precizările acestui articol, recomandăm celor care se înscriu în cele două aliniate ca odată cu depunerea exemplarului din contractul de locațiune la Consiliul Popular în raza căruia se află pământul, să anexeze și un act doveditor.

IV. Extras din Decizia nr. 49/1994 dată de Curtea Constituțională privind impozitul pe venitul agricol

- 1 - Legea privind impozitul pe venitul agricol este o lege de impozitare pe venit și nu pe proprietate, consfințind calitatea de contribuabili pentru persoanele care dețin în mod efectiv un teren de pe care realizează venituri în baza unei adeverințe provizorii sau a unui proces-verbal de punere în posesie...

NOTĂ:

Cum termenul de depunere a opțiunii s-a oprit la 30 septembrie, iar primul an agricol după depunere a început la 1 octombrie și odată cu el și relațiile cu arenda, pentru a nu exista timp de rezolvare a litigiilor unde au apărut, până la recoltarea grâului 1996, este bine ca toate formalitățile de încheiere a contractului să se încheie până la sfârșitul anului 1995. Astfel, în vara viitoare, neavând statut juridic de locator, se va aplica regimul celor care au optat pentru rămânerea în continuare ca acționari - participarea la dividende care, în cazul când sunt, se acordă după bilanțul care se încheie de regulă în trimestrul I al anului următor.

C. CRISTESCU